

THE STUDENT SCIENTIFIC CIRCLE OF COOPERATION AND DIALOGUE WITH THE EAST
(THE INSTITUTE OF RUSSIAN PHILOLOGY, THE FACULTY OF APPLIED LINGUISTICS
AT THE UNIVERSITY OF WARSAW)

LITERATURE / POWER

POWER / LITERATURE

THE 11-12TH OF APRIL 2025
THE FACULTY OF APPLIED LINGUISTICS
WARSAW, 55 DOBRA

TABLE OF CONTENTS

3 / ENGLISH VERSION

17 / RUSSIAN VERSION

31 / POLISH VERSION

45 / ABSTRACTS

ALL ABSTRACTS PUBLISHED IN THE FOLLOWING
PROGRAMME ARE LICENSED UNDER
THE CREATIVE COMMONS ATTRIBUTION CC BY-NC 4.0.

[HTTPS://CREATIVECOMMONS.ORG/LICENSES/BY-NC/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

SUBMITTING THEIR ABSTRACTS, AUTHORS CONSENTS
TO BOUND THEM BY THE PREVIOUSLY MENTIONED
COPYRIGHT LICENSE. IT COMES INTO EFFECT AS SOON
AS THE CONFERENCE PROGRAMME IS PUBLISHED.

COPYRIGHT © 2025
THE STUDENT SCIENTIFIC CIRCLE
OF COOPERATION AND DIALOGUE WITH THE EAST
THE INSTITUTE OF RUSSIAN PHILOLOGY
THE FACULTY OF APPLIED LINGUISTICS
AT THE UNIVERSITY OF WARSAW

ONLINE

[HTTPS://WWW.FACEBOOK.COM/SKNDIWZW](https://www.facebook.com/skndiwzw)
[HTTPS://RUSYCYSTYKA.UW.EDU.PL/](https://rusycystyka.uw.edu.pl/)

COVER DESIGN
BY FILIP ŚWIERCZYŃSKI

WRITTEN & SET IN TRAJAN PRO & THEANO DIDOT
BY FILIP ŚWIERCZYŃSKI
WARSAW, 2025

THE STUDENT SCIENTIFIC CIRCLE
OF COOPERATION AND DIALOGUE WITH THE EAST
(THE INSTITUTE OF RUSSIAN PHILOLOGY,
THE FACULTY OF APPLIED LINGUISTICS
AT THE UNIVERSITY OF WARSAW)

has the honour to welcome you to

THE FIFTH SCIENTIFIC CONFERENCE

L I T E R A T U R E
& P O W E R
I N P O L A N D
A N D I N R U S S I A

THE 11–12TH OF APRIL 2025

THE FACULTY OF APPLIED LINGUISTICS
OF THE UNIVERSITY OF WARSAW,
WARSAW, 55 DOBRA

DEAR FRIENDS AND COLLEAGUES,

We are delighted to cordially welcome you to the Scientific Conference *Literature & Power in Poland and in Russia*, which the Student Scientific Circle of Cooperation and Dialogue with the East at the University of Warsaw has resolved to hold for the fifth time. Our meetings in the framework of the series have aimed to multidimensionally explore the connections, interdependencies, and synergies between literature and power in both Poland and Russia. This time, the diapason of research issues proposed by the Conference Committee includes, *inter alia*:

- I Axiological, epistemological, and æsthetic dimensions
 of the literary work versus
 the structures of power and biopolitics;
- II (Bio)political interpretations and re-interpretations
 of Polish and Russian literary works;
- III Literature as an instrument
 for generating political metanarratives;
- IV Utopia, dystopia, and anti-utopia
 as political (anti-)programmes;
- V Polish-Russian literary discourses
 from the perspective of (post)colonial studies;

- VI The analysis of Polish and Russian writers' attitudes towards the sphere of power
(from an individual/a comparative perspective);
- VII Performativity and the *political shift*
in contemporary Polish and Russian literatures;
- VIII A writer as a political agent/subject
—a politician as a literary agent/subject;
- IX Literary de/constructions of power;
- X Polish-Russian literary relationships
(from a synchronic/diachronic perspective).

The ten points above provide an indicative thematic framework for the Conference, although the participants have been able to propose their ideas beyond the suggested research areas.

The following catalogue, presented in the three working languages of the meeting—English, Russian, and Polish—contains both the detailed schedule and a list of abstracts, serving as a comprehensive guide to the Conference.

We trust that you will find this year's proceedings rewarding—not only intellectually and scientifically—which we sincerely wish you.

*With cordial greetings,
on behalf of the Conference Committee,
Filip Świerczyński*

THE CONFERENCE COMMITTEE —————

PIOTR GŁUSZKOWSKI

*The Institute of Russian Philology, the Faculty of Applied Linguistics at the University of Warsaw
The Supervisor of the Student Scientific Circle of Cooperation and Dialogue with the East*

MICHAŁ KOŁAKOWSKI

*The Institute of Russian Philology, the Faculty of Applied Linguistics at the University of Warsaw
The Vice Chairman of the Student Scientific Circle of Cooperation and Dialogue with the East*

FILIP ŚWIERCZYŃSKI

*The Faculty of "Artes Liberales" at the University of Warsaw
The Chairman of the Student Scientific Circle of Cooperation and Dialogue with the East
& the Chairman of the Conference Committee*

ALEXEY VASILIEV

The Centre for East European Studies at the University of Warsaw

NATALIA WRÓŃSKA

*The Institute of Russian Philology, the Faculty of Applied Linguistics at the University of Warsaw
The Conference Secretary*

LITERATURE & POWER IN POLAND AND IN RUSSIA

CONFERENCE AGENDA

FRIDAY / THE 11TH OF APRIL

10:30–11:00 | Registration & Conference Warming

11:00–11:20 | Opening Addresses

THE 1ST PANEL CROSSING BORDERS: POLISH-RUSSIAN CULTURAL AND LITERARY PERSPECTIVES

Chair: *(will be announced)*

11:20–11:35 | *Tatyana Shakhmatova*
(independent researcher)

«POWRÓT POSŁA» Ю. НЕМЦЕВИЧА
И «ГОРЕ ОТ УМА» А. ГРИБОЕДОВА:
ИСТОРИЯ КУЛЬТУРНОГО ДИСТАНЦИРОВАНИЯ
В СОВЕТСКОМ И РОССИЙСКОМ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИ

11:35–11:50 | *Andrzej Borkowski*
University of Siedlce, Poland

ROSJA I ROSJANIE
W TWÓRCZOŚCI
KAZIMIERY IŁŁAKOWICZÓWNY

11:50–12:05 | *Jan Morawicki*
University of Łódź, Poland

TOPOS STARCIA SIĘ DOBRA (PRAWOSŁAWIE)
Z SIŁAMI ZŁA W TEKSTACH PERIODYKÓW
POLSKIEGO AUTOKEFALICZNEGO
KOŚCIOŁA PRAWOSŁAWNEGO

12:05–12:25 | Discussion No. I

12:25–12:45 | Coffee Break

THE 2ND PANEL
NARRATING REVOLUTIONS,
REVOLUTIONISING NARRATIVES

Chair: *Magdalena Dąbrowska*

12:45–13:00 | *Daniel Katscher*,
University of Vienna, Austria

«ВВЕДЕНИЕ В ИСТОРИЮ ЕВРОПЕЙСКУЮ»
ГАВРИИЛА БУЖИНСКОГО:
ИСТОРИЯ ОДНОГО ТЕКСТА
В ПОЛИТИЧЕСКОМ КОНТЕКСТЕ

- 13:00–13:15 | *Paweł Raczkowski*
University of Warsaw, Poland
- PODRÓŻ PETERSBURGA DO REWOLUCJI
 — WPŁYW ALEKSANDRA RADISZCZEWA
 NA ROSYJSKĄ MYŚL POLITYCZNĄ
- 13:15–13:30 | *Zofia Bizan*
Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland
- POETYCKA NARRACJA
 WOBEC POLITYCZNEJ RZECZYWISTOŚCI
 — TOPOS WŁADZY
 W POEZJI DEKABRYSTÓW
- 13:30–13:45 | *Kamil Jan Margielewicz*
University of Silesia in Katowice
& Katowice Business University, Poland
- POLITYCZNE METANARRACJE.
 NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH DZIEŁ
 POLSKICH PISARZY XIX WIEKU
- 13:45–14:00 | *Aliona Kuts*
University of Tartu, Estonia
- РЕВОЛЮЦИЯ VS БУНТ:
 ДВА ВЛАСТНЫХ ДИСКУРСА
 О НОЯБРЬСКОМ ВОССТАНИИ

14:00–14:15 | *Wiktoria Godlewska*
University of Warsaw, Poland

ONI VERSUS KLIN.
PRASOWA RECEPCJA
PIERWSZEJ CZĘŚCI „SZKICÓW”
JULIANA KALISZEWSKIEGO

14:15–14:30 | *Mikołaj Banaszkiewicz*
(independent researcher)

WIZERUNKI ROSYJSKIEJ WŁADZY
W TWÓRCZOŚCI
ALEKSEGO PISIEMSKIEGO

14:30–14:50 | Discussion No. II

14:50–16:00 | Coffee ☕ Lunch Break

THE 3RD PANEL
FROM UTOPIAN DREAMS
TO COSMIC NIGHTMARES:
POWER AND SOCIETY IN SCIENCE FICTION

Chair: *Marta Łukaszewicz*

16:00–16:15 | *Boris Lanin*
Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland

ПАМЯТЬ И ОБРАЗЫ ВЛАСТИ
В РУССКОЙ УТОПИИ / АНТИУТОПИИ

- 16:15–16:30 | *Mikołaj Winiarski*
University of Warsaw, Poland
- „KOSMOLOGIA DUCHA”
 EWALDA ILJENKOWA:
 UTOPIJNY PROJEKT
 KOSMICZNEJ DESTRUKCJI
- 16:30–16:45 | *Antonina Mazurek*
University of Warsaw, Poland
- “UNFATHOMABLE DEPTH OF COSMOS”:
 THE IMAGE OF POWER, VISION
 OF THE FUTURE, AND SOCIAL CRITICISM
 IN “INHABITED ISLAND”
 BY ARKADY AND BORIS STRUGATSKY
- 16:45–17:00 | *Filip Świerczyński*
University of Warsaw, Poland
- DEUS EX MACHINA,
 CEREBRUM EX AUTOMATA.
 STANISŁAW LEM
 I MIKROROBOTYKA WOJEN PRZYSZŁOŚCI
- 17:00–17:20 | Discussion No. III
- 17:20–17:40 | Coffee Break

THE 4TH PANEL
DISOBEDIENT FROM AN AXIOM:
THE FEMINIST FANTASY OF REBELLION

Chair: *Natalia Wrońska*

17:40–17:55 | *Anna Wardak,*
University of Gdańsk, Poland

PODMIOT NIEPOSŁUSZNY:
KOBIECOŚĆ, WŁADZA
I GEST LITERACKIEGO OPORU

17:55–18:10 | *Leon Jachimiak,*
University of Lodz, Poland

HISTORIA W ODWROCIE?
PUSSY RIOT, CARYCA KATARZYNA
I KOBIECE CIAŁO W DISKURSACH WŁADZY

18:10–18:30 | Discussion No. IV

S A T U R D A Y / T H E 1 2 ^{T H} O F A P R I L

9:30–10:00 | Late Registration

THE 5TH PANEL
ECHOES OF RUSSIAN SOULS:
THE LEGACY OF F.M. DOSTOEVSKY

Chair: *(will be announced)*

10:00–10:15 | *Anna Gębalska-Berekets*
Cardinal Stefan Wyszyński University
in Warsaw, Poland

MISJA ROSJI
W KONCEPCJI FIODORA DOSTOJEWSKIEGO.
FILOZOFIA SPRZECZNOŚCI?

10:15–10:30 | *Milena Mileva Blažić*
University of Ljubljana, Slovenia

HANS CHRISTIAN ANDERSEN
AND FYODOR MIKHAILOVICH DOSTOEVSKY

10:30–10:50 | Discussion No. V

10:50–11:10 | Coffee Break

THE 6TH PANEL
SOVIET (RE)VISIONS:
LITERATURE, AUTHORITY, AND CONTROL

Chair: *Michał Kolakowski*

- 11:10–11:25 | *Paopak Wichiensin*
University of Vienna, Austria
- COMPARATIVE ANALYSIS
OF MAXIM GORKY'S
LITERARY IMAGES OF LENIN AND STALIN
- 11:25–11:40 | *Adam Raszewski*
*Academy of Applied Sciences in Grudziądz,
Poland*
- WŁADZA JAKO NARZĘDZIE
REALIZACJI UTOPII SOWIECKIEJ
W TWÓRCZOŚCI SERGIUSZA PIASECKIEGO
- 11:40–11:55 | *Anna Wiśniewska-Grabarczyk*
University of Lodz, Poland
- BETWEEN APPROVAL AND RESTRICTION:
CENSORSHIP STRATEGIES
FOR SOVIET TRANSLATIONS
IN THE POLISH PEOPLE'S REPUBLIC
- 11:55–12:10 | *Michał Łużański*
Jagiellonian University, Poland
- RADZIECCY INŻYNIEROWIE W KRAKOWIE.
MECHANIZM MIMETYCZNY
W „POCZĄTKU OPowieści”
MARIANA BRANDYSA

12:10–12:25 | *Dawid Górny*
Adam Mickiewicz University in Poznań, Poland

SPOSÓB DEFORMACJI RZECZYWISTOŚCI
W POWIEŚCI MICHAŁA BUŁHAKOWA
„MISTRZ I MAŁGORZATA”

12:25–12:45 | Discussion No. VI

12:45–13:05 | Coffee Break

THE 7TH PANEL
THE EMPIRE WRITES BACK:
RUSSIA IN THE SHADOW OF WAR

Chair: *Filip Świerczyński*

13:05–13:20 | *Maja Kaczowska*
Jagiellonian University, Poland

POEZJA W CIENIU CENZURY.
BORYS RYŻY I NARRACJA O PRZESZŁOŚCI

13:20–13:35 | *Maria Żukowska*
University of Białystok, Poland

POMIĘDZY PAMIĘCIĄ A POLITYKĄ
— MEMUARY ALEKSIEJA MOTOROWA
WOBEC OFICJALNYCH
NARRACJI HISTORYCZNYCH
W PODRĘCZNIKACH SZKOLNYCH

- 13:35–13:50 | *Ian Garner*
Pilecki Institute, Poland
- FIGHTING THE ONLINE WAR:
 RUSSIAN NATIONALIST COLLECTIVE
 WRITING AND THE MYTH OF STALINGRAD
- 13:50–14:05 | *Michał Kolakowski*
University of Warsaw, Poland
- ROSYJSKIE ŚRODOWISKA LITERACKIE
 WOBEC WOJNY ROSYJSKO-UKRAIŃSKIEJ
 PO 2022 R.
- 14:05–14:20 | *Aleksandra Konopka*
University of Warsaw, Poland
- KOLONIALNE PRAKTYKI WŁADZY
 A LITERATURA:
 PRZYMUSOWE PRZESIEDLENIA
 DZIECI UKRAIŃSKICH
 JAKO KONTYNUACJA
 IMPERIALNYCH NARRACJI
- 14:20–14:35 | *Michael Kuhn*
Jagiellonian University, Poland
- ЧИНОВНИК ИЗ МАЙБАХА ПУЛЬМАН.
 АНАЛИЗ РОМАНА ЯНЫ ВАГНЕР «ТОННЕЛЬ»
- 14:35–14:55 | Discussion No. VII
- 14:55–15:15 | Official Closure of the Conference

СТУДЕНЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО
ДИАЛОГА И СОТРУДНИЧЕСТВА С ВОСТОКОМ
(ИНСТИТУТ РУССКОЙ ФИЛОЛОГИИ,
ФАКУЛЬТЕТА ПРИКЛАДНОЙ ЛИНГВИСТИКИ
ВАРШАВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА)

радо приветствовать Вас на

ПЯТОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

ЛИТЕРАТУРА
И ВЛАСТЬ
В ПОЛЬШЕ
И В РОССИИ

11–12 АПРЕЛЯ 2025

ФАКУЛЬТЕТ ПРИКЛАДНОЙ ЛИНГВИСТИКИ
ВАРШАВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА,
ВАРШАВА, DOBRA 55

Д О Р О Г И Е К О Л Л Е Г И !

Мы рады сердечно приветствовать Вас на научной конференции «Литература и власть в Польше и России», которую Студенческое научное общество «Диалога и сотрудничества с Востоком» Варшавского университета организует уже в пятый раз. Целью наших встреч в рамках этой серии является всестороннее рассмотрение связей, взаимозависимостей и взаимодействия между литературой и властью как в Польше, так и в России. В этом году Оргкомитет предлагает следующий круг исследовательских вопросов:

- I Аксиологические, эпистемологические и эстетические аспекты литературного произведения в соотношении со структурами власти и биополитикой;
- II (Био)политические интерпретации и *re*-интерпретации произведений польской и русской литературы;
- III Литература как инструмент создания политических метанарративов;
- IV Утопия, дистопия и антиутопия в качестве (анти)политических программ;
- V Польско-русские литературные дискурсы с точки зрения (пост)колониальных исследований;
- VI Анализ (в том числе компаративный) позиции польских и русских писателей по отношению к миру власти;

- VII Перформативность и *политический поворот*
в современной польской и русской литературе;
- VIII Писатель как политический субъект
— политик как литературный субъект;
- IX Литературные де/конструкции власти;
- X Польско-русские литературные отношения
в синхронном и диахронном аспектах.

Вышеперечисленные темы представляют собой ориентировочные тематические рамки конференции, однако участники могли представить свои собственные предложения, выходящие за их пределы, но при этом имеющие отношение к основной теме конференции.

Настоящая программа составлена на трех рабочих языках конференции — английском, русском и польском. Она содержит как подробное расписание, так и список тезисов докладов, являясь комплексным справочником по мероприятию.

Мы верим, что заседания принесут Вам как научное и интеллектуальное, так и чисто человеческое удовлетворение, чего мы Вам искренне желаем.

*С уважением и сердечными приветами,
от имени Организационного комитета,
Филипп Свечинский*

ОРГАНИЗАЦИОННЫЙ КОМИТЕТ ———

ПЕТР ГЛАШКОВСКИЙ

*Институт русской филологии, Факультет прикладной лингвистики Варшавского университета
Научный руководитель Студенческого научного общества диалога и сотрудничества с Востоком*

МИХАЛ КОЛАКОВСКИЙ

*Институт русской филологии, Факультет прикладной лингвистики Варшавского университета
Зампредседателя Студенческого научного общества диалога и сотрудничества с Востоком*

ФИЛИПП СВЕРЧИНСКИЙ

*Факультет свободных искусств и наук («Artes Liberales») Варшавского университета
Председатель Студенческого научного общества диалога и сотрудничества с Востоком
➤ Председатель Оргкомитета*

АЛЕКСЕЙ ВАСИЛЬЕВ

Центр восточноевропейских исследований Варшавского университета

НАТАЛЬЯ ВРОНЬСКАЯ

*Институт русской филологии, Факультет прикладной лингвистики Варшавского университета
Секретарь конференции*

ЛИТЕРАТУРА И ВЛАСТЬ В ПОЛЬШЕ И В РОССИИ

ПРОГРАММА

ПЯТНИЦА / 11 АПРЕЛЯ

10:30–11:00 | Регистрация участников

11:00–11:20 | Открытие конференции

ПЕРВАЯ СЕКЦИЯ:
ПЕРЕСЕКАЯ ГРАНИЦЫ:
ПОЛЬСКО-РУССКИЕ
КУЛЬТУРНЫЕ И ЛИТЕРАТУРНЫЕ
ПЕРСПЕКТИВЫ

Модератор: (...)

11:20–11:35 | *Татьяна Шахматова*
(*независимый исследователь*)

«POWRÓT POSŁA» Ю. НЕМЦЕВИЧА
И «ГОРЕ ОТ УМА» А. ГРИБОЕДОВА:
ИСТОРИЯ КУЛЬТУРНОГО ДИСТАНЦИРОВАНИЯ
В СОВЕТСКОМ И РОССИЙСКОМ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИ

11:35–11:50 | *Andrzej Borkowski*
Университет в г. Седльце, Польша

ROSJA I ROSJANIE
W TWÓRCZOŚCI
KAZIMIERY IŁŁAKOWICZÓWNY

11:50–12:05 | *Jan Morawicki*
Лодзинский университет, Польша

TOPOS STARCIA SIĘ DOBRA (PRAWOSŁAWIE)
Z SIŁAMI ZŁA W TEKSTACH PERIODYKÓW
POLSKIEGO AUTOKEFALICZNEGO
KOŚCIOŁA PRAWOSŁAWNEGO

12:05–12:25 | Дискуссия № 1

12:25–12:45 | Перерыв на кофе

**ВТОРАЯ СЕКЦИЯ:
ПОВЕСТВОВАНИЕ РЕВОЛЮЦИЙ
И РЕВОЛЮЦИОНИЗИРОВАНИЕ
ПОВЕСТВОВАНИЯ**

Модератор: *Magdalena Dąbrowska*

12:45–13:00 | *Daniel Katscher,*
Венский университет, Австрия

«ВВЕДЕНИЕ В ИСТОРИЮ ЕВРОПЕЙСКУЮ»
ГАВРИИЛА БУЖИНСКОГО:
ИСТОРИЯ ОДНОГО ТЕКСТА
В ПОЛИТИЧЕСКОМ КОНТЕКСТЕ

- 13:00–13:15 | *Paweł Raczkowski*
Варшавский университет, Польша
- PODRÓŻ PETERSBURGA DO REWOLUCJI
 — WPŁYW ALEKSANDRA RADISZCZEWA
 NA ROSYJSKĄ MYŚL POLITYCZNĄ
- 13:15–13:30 | *Zofia Bizan*
Университет им. А. Мицкевича в Познани, Польша
- POETYCKA NARRACJA
 WOBEC POLITYCZNEJ RZECZYWISTOŚCI
 — TOPOS WŁADZY
 W POEZJI DEKABRYSTÓW
- 13:30–13:45 | *Kamil Jan Margielewicz*
Силезский университет в Катовице
и Верхнесилезская высшая торговая школа
в Катовице, Польша
- POLITYCZNE METANARRACJE.
 NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH DZIEŁ
 POLSKICH PISARZY XIX WIEKU
- 13:45–14:00 | *Aliona Kuts*
Тартуский университет, Эстония
- РЕВОЛЮЦИЯ VS БУНТ:
 ДВА ВЛАСТНЫХ ДИСКУРСА
 О НОЯБРЬСКОМ ВОССТАНИИ

14:00–14:15 | *Wiktoria Godlewska*
Варшавский университет, Польша

ONI VERSUS KLIN.
PRASOWA RECEPCJA
PIERWSZEJ CZĘŚCI „SZKICÓW”
JULIANA KALISZEWSKIEGO

14:15–14:30 | *Mikołaj Banaszkiewicz*
(независимый исследователь)

WIZERUNKI ROSYJSKIEJ WŁADZY
W TWÓRCZOŚCI
ALEKSEGO PISIEMSKIEGO

14:30–14:50 | Дискуссия №2

14:50–16:00 | Перерыв на кофе и обед

ТРЕТЬЯ СЕКЦИЯ:
ОТ УТОПИЧЕСКИХ МЕЧТАНИЙ
ДО КОСМИЧЕСКИХ УЖАСОВ:
ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО
В НАУЧНОЙ ФАНТАСТИКЕ

Модератор: *Marta Łukaszewicz*

16:00–16:15 | *Boris Lanin*
Университет им. А. Мицкевича в Познани, Польша

ПАМЯТЬ И ОБРАЗЫ ВЛАСТИ
В РУССКОЙ УТОПИИ / АНТИУТОПИИ

- 16:15–16:30 | *Mikołaj Winiarski*
Варшавский университет, Польша
- „KOSMOLOGIA DUCHA”
 EWALDA ILJENKOWA:
 UTOPIJNY PROJEKT
 KOSMICZNEJ DESTRUKCJI
- 16:30–16:45 | *Antonina Mazurek*
Варшавский университет, Польша
- “UNFATHOMABLE DEPTH OF COSMOS”:
 THE IMAGE OF POWER, VISION
 OF THE FUTURE, AND SOCIAL CRITICISM
 IN “INHABITED ISLAND”
 BY ARKADY AND BORIS STRUGATSKY
- 16:45–17:00 | *Filip Świerczyński*
Варшавский университет, Польша
- DEUS EX MACHINA,
 CEREBRUM EX AUTOMATA.
 STANISŁAW LEM
 I MIKROROBOTYKA WOJEN PRZYSZŁOŚCI
- 17:00–17:20 | Дискуссия №3
- 17:20–17:40 | Перерыв на кофе

ЧЕТВЕРТАЯ СЕКЦИЯ:
НЕПОКОРНЫЕ ИЗ АКСИОМЫ:
ФЕМИНИСТСКАЯ ФАНТАЗИЯ О БУНТЕ

Модератор: *Natalia Wrońska*

17:40–17:55 | *Anna Wardak,*
Гданьский университет, Польша

PODMIOT NIEPOSŁUSZNY:
KOBIECOŚĆ, WŁADZA
I GEST LITERACKIEGO OPORU

17:55–18:10 | *Leon Jachimiak,*
Лодзинский университет, Польша

HISTORIA W ODWROCIE?
PUSSY RIOT, CARYCA KATARZYNA
I KOBIECE CIAŁO W DISKURSACH WŁADZY

18:10–18:30 | Дискуссия №4

СУББОТА / 12 АПРЕЛЯ

9:30–10:00 | Поздняя регистрация

ПЯТАЯ СЕКЦИЯ: ЭХО РУССКИХ ДУШ: НАСЛЕДИЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО

Модератор: (...)

10:00–10:15 | *Anna Gębalska-Berekets*
Университет кардинала Стефана Вышиньского
в Варшаве, Польша

MISJA ROSJI
W KONCEPCJI FIODORA DOSTOJEWSKIEGO.
FILOZOFIA SPRZECZNOŚCI?

10:15–10:30 | *Milena Mileva Blažić*
Люблянский университет, Словения

HANS CHRISTIAN ANDERSEN
AND FYODOR MIKHAILOVICH DOSTOEVSKY

10:30–10:50 | Дискуссия №5

10:50–11:10 | Перерыв на кофе

ШЕСТАЯ СЕКЦИЯ:
СОВЕТСКИЕ (РЕ)ВИЗИИ:
ЛИТЕРАТУРА, ВЛАСТЬ И КОНТРОЛЬ

Модератор: *Michał Kolakowski*

- 11:10–11:25 | *Raopak Wichiensin*
Венский университет, Австрия
- COMPARATIVE ANALYSIS
OF MAXIM GORKY'S
LITERARY IMAGES OF LENIN AND STALIN
- 11:25–11:40 | *Adam Raszewski*
Академия прикладных наук в Грудзёндзе, Польша
- WŁADZA JAKO NARZĘDZIE
REALIZACJI UTOPII SOWIECKIEJ
W TWÓRCZOŚCI SERGIUSZA PIASECKIEGO
- 11:40–11:55 | *Anna Wiśniewska-Grabarczyk*
Лодзинский университет, Польша
- BETWEEN APPROVAL AND RESTRICTION:
CENSORSHIP STRATEGIES
FOR SOVIET TRANSLATIONS
IN THE POLISH PEOPLE'S REPUBLIC
- 11:55–12:10 | *Michał Łużański*
Ягеллонский университет, Польша
- RADZIECCY INŻYNIEROWIE W KRAKOWIE.
MECHANIZM MIMETYCZNY
W „POCZĄTKU OPowieści”
MARIANA BRANDYSA

12:10–12:25 | *Dawid Górny*
Университет им. А. Мицкевича в Познани, Польша

SPOSÓB DEFORMACJI RZECZYWISTOŚCI
W POWIEŚCI MICHAŁA BUŁHAKOWA
„MISTRZ I MAŁGORZATA”

12:25–12:45 | Дискуссия №6

12:45–13:05 | Перерыв на кофе

СЕДЬМАЯ СЕКЦИЯ:
THE EMPIRE WRITES BACK:
РОССИЯ В ТЕНИ ВОЙНЫ

Модератор: *Filip Świerczyński*

13:05–13:20 | *Maja Kaczowska*
Ягеллонский университет, Польша

POEZJA W CIENIU CENZURY.
BORYS RYŻY I NARRACJA O PRZESZŁOŚCI

13:20–13:35 | *Maria Żukowska*
*Белостокский государственный университет,
Польша*

POMIĘDZY PAMIĘCIĄ A POLITYKĄ
— MEMUARY ALEKSIEJA MOTOROWA
WOBEC OFICJALNYCH
NARRACJI HISTORYCZNYCH
W PODRĘCZNIKACH SZKOLNYCH

- 13:35–13:50 | *Ian Garner*
Институт Пилецкого, Польша
 FIGHTING THE ONLINE WAR:
 RUSSIAN NATIONALIST COLLECTIVE
 WRITING AND THE MYTH OF STALINGRAD
- 13:50–14:05 | *Michał Kolakowski*
Варшавский университет, Польша
 ROSYJSKIE ŚRODOWISKA LITERACKIE
 WOBEC WOJNY ROSYJSKO-UKRAIŃSKIEJ
 PO 2022 R.
- 14:05–14:20 | *Aleksandra Konopka*
Варшавский университет, Польша
 KOLONIALNE PRAKTYKI WŁADZY
 A LITERATURA:
 PRZYMUSOWE PRZESIEDLENIA
 DZIECI UKRAIŃSKICH
 JAKO KONTYNUACJA
 IMPERIALNYCH NARRACJI
- 14:20–14:35 | *Michael Kuhn*
Ягеллонский университет, Польша
 ЧИНОВНИК ИЗ МАЙБАХА ПУЛЬМАН.
 АНАЛИЗ РОМАНА ЯНЫ ВАГНЕР «ТОННЕЛЬ»
- 14:35–14:55 | Дискуссия № 7
- 14:55–15:15 | Подведение итогов конференции

STUDENCKIE KOŁO NAUKOWE
DIALOGU I WSPÓŁPRACY ZE WSCHODEM
(INSTYTUT FILOLOGII ROSYJSKIEJ
WYDZIAŁU LINGWISTYKI STOSOWANEJ
UNIwersytetu Warszawskiego)

ma przyjemność powitać Państwa na

PIĄTEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ

L I T E R A T U R A
I W Ł A D Z A
W P O L S C E
I W R O S J I

11–12 KWIETNIA 2025

WYDZIAŁ LINGWISTYKI STOSOWANEJ
UNIwersytetu Warszawskiego,
WARSZAWA, DOBRA 55

S Z A N O W N I P A Ń S T W O ,

z serdeczną radością witamy Państwa na konferencji naukowej *Literatura i władza w Polsce i w Rosji*, której organizację Studenckie Koło Naukowe Dialogu i Współpracy ze Wschodem UW przedsięwzięło już po raz piąty. Nasze spotkania wchodzące w ramy niniejszego cyklu biorą sobie za cel wieloaspektowe przyglądanie się związkom, współzależnościom i współoddziaływaniom literatury i władzy tak w Polsce, jak i w Rosji. Tym razem w diapazon zagadnień badawczych proponowanych przez Komitet Organizacyjny włączają się między innymi:

- I Aksjologiczne, epistemologiczne i estetyczne wymiary dzieła literackiego a struktury władzy i biopolityka;
- II (Bio)polityczne interpretacje i *re*-interpretacje dzieł literatury polskiej i rosyjskiej;
- III Literatura jako narzędzie generowania politycznych metanarracji;
- IV Utopia, dystopia i antyutopia jako (anty)programy polityczne;
- V Polsko-rosyjskie dyskursy literackie z perspektywy studiów (post)kolonialnych;

- VI Analiza postaw polskich i rosyjskich literatów
wobec świata władzy (tak w perspektywie indywidualnej,
jak i w ujęciu komparatystycznym);
- VII Performatywność i zwrot *polityczny*
we współczesnej literaturze polskiej i rosyjskiej;
- VIII Literat jako podmiot polityczny
— polityk jako podmiot literacki;
- IX Literackie de/konstrukcje władzy;
- X Polsko-rosyjskie stosunki literackie
(w ujęciu synchronicznym i diachronicznym).

Dziesięć powyższych punktów wytycza orientacyjnie ramy tematyczne konferencji, przy czym referentom została udostępniona możliwość przedkładania własnych i wykraczających poza nie, a wciąż związanych z motywem przewodnim spotkania propozycji.

Niniejszy katalog, proponowany Państwu w trzech wiodących językach spotkania — angielskim, rosyjskim i polskim — zawierając zarówno jego szczegółowy harmonogram, jak i spis abstraktów, ma stanowić kompleksowy przewodnik konferencyjny.

Wierzimy, że tegoroczne obrady okażą się dla Państwa owocne — nie tylko naukowo i intelektualnie — czego Państwu życzymy.

*Łącząc serdeczności i pozostając z wyrazami szacunku
w imieniu Komitetu Organizacyjnego
Filip Świerczyński*

KOMITET ORGANIZACYJNY —————

PIOTR GŁUSZKOWSKI

*Instytut Filologii Rosyjskiej, Wydział Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego
Opiekun Studenckiego Koła Naukowego Dialogu i Współpracy ze Wschodem*

MICHAŁ KOŁAKOWSKI

*Instytut Filologii Rosyjskiej, Wydział Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego
Prezes Honorowy Studenckiego Koła Naukowego Dialogu i Współpracy ze Wschodem*

FILIP ŚWIERCZYŃSKI

*Wydział „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego
Prezes Studenckiego Koła Naukowego Dialogu i Współpracy ze Wschodem
& Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego*

ALEKSIEJ WASILJEW

Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego

NATALIA WRÓŃSKA

*Instytut Filologii Rosyjskiej, Wydział Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego
Sekretarz Konferencji*

LITERATURA I WŁADZA W POLSCE I W ROSJI

PROGRAM KONFERENCJI

PIĄTEK / 11 KWIETNIA

10:30–11:00 | Rejestracja

11:00–11:20 | Otwarcie Konferencji

PANEL 1. NA WSKROŚ GRANIC: POLSKO-ROSYJSKIE PERSPEKTYWY KULTURALNE I LITERACKIE

Moderator: *(zostanie ogłoszony)*

11:20–11:35 | *Tatiana Szachmatowa*
(badacz niezależna)

«POWRÓT POSŁA» Ю. НЕМЦЕВИЧА
И «ГОРЕ ОТ УМА» А. ГРИБОЕДОВА:
ИСТОРИЯ КУЛЬТУРНОГО ДИСТАНЦИРОВАНИЯ
В СОВЕТСКОМ И РОССИЙСКОМ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИ

11:35–11:50 | *Andrzej Borkowski*
Uniwersytet w Siedlcach, Polska

ROSJA I ROSJANIE
W TWÓRCZOŚCI
KAZIMIERY IŁŁAKOWICZÓWNY

11:50–12:05 | *Jan Morawicki*
Uniwersytet Łódzki, Polska

TOPOS STARCIA SIĘ DOBRA (PRAWOSŁAWIE)
Z SIŁAMI ZŁA W TEKSTACH PERIODYKÓW
POLSKIEGO AUTOKEFALICZNEGO
KOŚCIOŁA PRAWOSŁAWNEGO

12:05–12:25 | Dyskusja I

12:25–12:45 | Przerwa kawowa

PANEL 2.
NARRATYWIZUJĄC REWOLUCJE,
REWOLUCJONIZUJĄC NARRACJE

Moderator: *Magdalena Dąbrowska*

12:45–13:00 | *Daniel Katscher*,
Uniwersytet Wiedeński, Austria

«ВВЕДЕНИЕ В ИСТОРИЮ ЕВРОПЕЙСКУЮ»
ГАВРИИЛА БУЖИНСКОГО:
ИСТОРИЯ ОДНОГО ТЕКСТА
В ПОЛИТИЧЕСКОМ КОНТЕКСТЕ

- 13:00–13:15 | *Paweł Raczkowski*
Uniwersytet Warszawski, Polska
- PODRÓŻ PETERSBURGA DO REWOLUCJI
 — WPŁYW ALEKSANDRA RADISZCZEWA
 NA ROSYJSKĄ MYŚL POLITYCZNĄ
- 13:15–13:30 | *Zofia Bizan*
*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
 w Poznaniu, Polska*
- POETYCKA NARRACJA
 WOBEC POLITYCZNEJ RZECZYWISTOŚCI
 — TOPOS WŁADZY
 W POEZJI DEKABRYSTÓW
- 13:30–13:45 | *Kamil Jan Margielewicz*
*Uniwersytet Śląski w Katowicach
 oraz Akademia Górnośląska
 im. Wojciecha Korfantego w Katowicach,
 Poland*
- POLITYCZNE METANARRACJE.
 NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH DZIEŁ
 POLSKICH PISARZY XIX WIEKU
- 13:45–14:00 | *Aliona Kuts*
Uniwersytet w Tartu, Estonia
- РЕВОЛЮЦИЯ VS БУНТ:
 ДВА ВЛАСТНЫХ ДИСКУРСА
 О НОЯБРЬСКОМ ВОССТАНИИ

14:00–14:15 | *Wiktoria Godlewska*
Uniwersytet Warszawski, Polska

ONI VERSUS KLIN.
PRASOWA RECEPCJA
PIERWSZEJ CZĘŚCI „SZKICÓW”
JULIANA KALISZEWSKIEGO

14:15–14:30 | *Mikołaj Banaszkiewicz*
(badacz niezależny)

WIZERUNKI ROSYJSKIEJ WŁADZY
W TWÓRCZOŚCI
ALEKSEGO PISIEMSKIEGO

14:30–14:50 | Dyskusja II

14:50–16:00 | Przerwa kawowo-lunchowa

PANEL 3.
OD MARZEŃ UTOPII
DO KOSZMARÓW KOSMOSU:
WŁADZA I SPOŁECZEŃSTWO
W LITERATURZE SCIENCE FICTION

Moderator: *Marta Łukaszewicz*

16:00–16:15 | *Boris Lanin*
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu, Polska

ПАМЯТЬ И ОБРАЗЫ ВЛАСТИ
В РУССКОЙ УТОПИИ / АНТИУТОПИИ

- 16:15–16:30 | *Mikołaj Winiarski*
Uniwersytet Warszawski, Polska
- „KOSMOLOGIA DUCHA”
EWALDA ILJENKOWA:
UTOPIJNY PROJEKT
KOSMICZNEJ DESTRUKCJI
- 16:30–16:45 | *Antonina Mazurek*
Uniwersytet Warszawski, Polska
- “UNFATHOMABLE DEPTH OF COSMOS”:
THE IMAGE OF POWER, VISION
OF THE FUTURE, AND SOCIAL CRITICISM
IN “INHABITED ISLAND”
BY ARKADY AND BORIS STRUGATSKY
- 16:45–17:00 | *Filip Świerczyński*
Uniwersytet Warszawski, Polska
- DEUS EX MACHINA,
CEREBRUM EX AUTOMATA.
STANISŁAW LEM
I MIKROROBOTYKA WOJEN PRZYSZŁOŚCI
- 17:00–17:20 | Dyskusja III
- 17:20–17:40 | Przerwa kawowa

PANEL 4.
NIEPOKORA Z AKSJOMATU:
FANTAZMAT FEMINISTYCZNEJ REWOLTY

Moderator: *Natalia Wrońska*

17:40–17:55 | *Anna Wardak,*
Uniwersytet Gdański, Polska

PODMIOT NIEPOSŁUSZNY:
KOBIECOŚĆ, WŁADZA
I GEST LITERACKIEGO OPORU

17:55–18:10 | *Leon Jachimiak,*
Uniwersytet Łódzki, Polska

HISTORIA W ODWROCIE?
PUSSY RIOT, CARYCA KATARZYNA
I KOBIECE CIAŁO W Dyskursach Władzy

18:10–18:30 | Dyskusja IV

SOBOTA / 12 KWIETNIA

9:30–10:00 | Późna rejestracja

PANEL 5. ECHA ROSYJSKICH DUSZ: DZIEDZICTWO F.M. DOSTOJEWSKIEGO

Moderator: *(zostanie ogłoszony)*

10:00–10:15 | *Anna Gębalska-Berekets*
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie, Polska

MISJA ROSJI
W KONCEPCJI FIODORA DOSTOJEWSKIEGO.
FILOZOFIA SPRZECZNOŚCI?

10:15–10:30 | *Milena Mileva Blažić*
Uniwersytet Lublański, Słowenia

HANS CHRISTIAN ANDERSEN
AND FYODOR MIKHAILOVICH DOSTOEVSKY

10:30–10:50 | Dyskusja V

10:50–11:10 | Przerwa kawowa

PANEL 6.
RADZIECKIE (RE)WIZJE:
LITERATURA, WŁADZA, KONTROLA

Moderator: *Michał Kotakowski*

- 11:10–11:25 | *Paopak Wichiensin*
Uniwersytet Wiedeński, Austria
- COMPARATIVE ANALYSIS
OF MAXIM GORKY'S
LITERARY IMAGES OF LENIN AND STALIN
- 11:25–11:40 | *Adam Raszewski*
Akademia Nauk Stosowanych
im. ks. Jerzego Popiełuszki w Grudziądzu, Polska
- WŁADZA JAKO NARZĘDZIE
REALIZACJI UTOPII SOWIECKIEJ
W TWÓRCZOŚCI SERGIUSZA PIASECKIEGO
- 11:40–11:55 | *Anna Wiśniewska-Grabarczyk*
Uniwersytet Łódzki, Polska
- BETWEEN APPROVAL AND RESTRICTION:
CENSORSHIP STRATEGIES
FOR SOVIET TRANSLATIONS
IN THE POLISH PEOPLE'S REPUBLIC
- 11:55–12:10 | *Michał Łużański*
Uniwersytet Jagielloński, Polska
- RADZIECCY INŻYNIEROWIE W KRAKOWIE.
MECHANIZM MIMETYCZNY
W „POCZĄTKU OPowieści”
MARIANA BRANDYSA

12:10–12:25 | *Dawid Górny*
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu, Polska

SPOSÓB DEFORMACJI RZECZYWISTOŚCI
W POWIEŚCI MICHAŁA BUŁHAKOWA
„MISTRZ I MAŁGORZATA”

12:25–12:45 | Dyskusja VI

12:45–13:05 | Przerwa kawowa

PANEL 7.
THE EMPIRE WRITES BACK:
ROSJA W CIENIU WOJNY

Moderator: *Filip Świerczyński*

13:05–13:20 | *Maja Kaczkowska*
Uniwersytet Jagielloński, Polska

POEZJA W CIENIU CENZURY.
BORYS RYŻY I NARRACJA O PRZESZŁOŚCI

13:20–13:35 | *Maria Żukowska*
Uniwersytet w Białymstoku, Polska

POMIĘDZY PAMIĘCIĄ A POLITYKĄ
— MEMUARY ALEKSIEJA MOTOROWA
WOBEĆ OFICJALNYCH
NARRACJI HISTORYCZNYCH
W PODRĘCZNIKACH SZKOLNYCH

- 13:35–13:50 | *Ian Garner*
Instytut Pileckiego, Polska
- FIGHTING THE ONLINE WAR:
 RUSSIAN NATIONALIST COLLECTIVE
 WRITING AND THE MYTH OF STALINGRAD
- 13:50–14:05 | *Michał Kolakowski*
Uniwersytet Warszawski, Polska
- ROSYJSKIE ŚRODOWISKA LITERACKIE
 WOBEC WOJNY ROSYJSKO-UKRAIŃSKIEJ
 PO 2022 R.
- 14:05–14:20 | *Aleksandra Konopka*
Uniwersytet Warszawski, Polska
- KOLONIALNE PRAKTYKI WŁADZY
 A LITERATURA:
 PRZYMUSOWE PRZESIEDLENIA
 DZIECI UKRAIŃSKICH
 JAKO KONTYNUACJA
 IMPERIALNYCH NARRACJI
- 14:20–14:35 | *Michael Kuhn*
Uniwersytet Jagielloński, Polska
- ЧИНОВНИК ИЗ МАЙБАХА ПУЛЬМАН.
 АНАЛИЗ РОМАНА ЯНЫ ВАГНЕР «ТОННЕЛЬ»
- 14:35–14:55 | Dyskusja VII
- 14:55–15:15 | Oficjalne zamknięcie obrad

ABSTRACTS

WIZERUNKI ROSYJSKIEJ WŁADZY W TWÓRCZOŚCI ALEKSEGO PISIEMSKIEGO

Mikołaj Banaszkiewicz

(independent researcher)

W historii literatury rosyjskiej twórczość Aleksieja F. Pisiemskiego (1821–1881) nie zajmuje eksponowanego miejsca. Przyjmuje się, że talentem i przekazem ustępował on gigantom drugiej połowy XIX wieku. Jednakże obiektywna ocena osiągnięć tego pisarza-realisty, dramaturga i publicysty powinna uwzględniać walory poznawcze jego dzieł.

Był A.F. Pisiemski człowiekiem głęboko przeżywającym wielkie zmiany, jakie dotknęły Rosję za panowania Mikołaja I i Aleksandra II. Był także znakomitym „analitykiem” okresu przeobrażeń, czemu dawał wyraz w swoich utworach, literackich i publicystycznych (m.in. felietonach drukowanych na łamach „Biblioteki dla czcienia”).

Wytrawny obserwator, wyczulony na drgnienia towarzyszące zetknięciu się społeczeństwa z ideami nowoczesności — to oblicze Pisiemskiego-socjologa *avant la lettre*. Demaskator patologii władzy różnych szczebli w państwie carów — to oblicze Pisiemskiego „politologa”.

Referat eksponuje drugi z powyższych aspektów jego twórczości. Wizerunki władzy zostaną przedstawione przez odwołania do fragmentów kolejnych powieści, ukazujących następujące

po sobie etapy reformującej się Rosji; te powieści to: *Тысяча душ* (1858), *Взбаламученное море* (1863), *Люди сороковых годов* (1869), *В водовороте* (1871), *Мещане* (1877); tylko pierwsza z nich wyszła w polskim przekładzie.

Znajomość utworów A.F. Pisiemskiego pozwala zidentyfikować szereg dysfunkcji rosyjskiej władzy, które na przekór intencjom zaadaptowała i ugruntowała epoka wielkich reform.

POETYCKA NARRACJA
WOBEC POLITYCZNEJ RZECZYWISTOŚCI
— TOPOS WŁADZY W POEZJI DEKABRYSTÓW

Zofia Bizan

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Poezja dekabrystów jako część literatury zaangażowanej stanowi istotny głos w debacie nad władzą i jej legitymizacją w Rosji początku XIX wieku. Wystąpienie koncentruje się na analizie toposu władzy w twórczości przedstawicieli tego ruchu, ze szczególnym uwzględnieniem symboliki władzy, jej krytyki oraz alternatywnych wizji porządku społecznego, które pojawiają się w ich utworach. Referat omówi to zagadnienie na wybranych przykładach utworów literackich, w tym przede wszystkim w oparciu o *Odwagę cywilną* Kondratija Rylejewa. Analiza poetyckiej narracji, zawartej w tym tekście, pozwoli dostrzec, w jaki sposób dekabryści wykorzystywali literaturę jako narzędzie sprzeciwu wobec autokratycznego systemu,

tworząc ideowy pomost między myślą rewolucyjną a estetyką romantyzmu. Szczególna uwaga zostanie poświęcona językowym i retorycznym środkom kreowania obrazu władzy, a także relacji między jednostką a państwem w poetyckiej wizji dekabrystów. Wystąpienie uwzględni także kontekst historyczny i filozoficzne źródła ich poglądów, ukazując poezję jako formę politycznego manifestu.

HANS CHRISTIAN ANDERSEN
AND FYODOR MIKHAILOVICH DOSTOEVSKY

Milena Mileva Blažić

Univerza v Ljubljani, Slovenija

Hans Christian Andersen's fairy tale *The Little Match Girl* (1845) is one of the few that centres on an orphan, specifically, a young girl forced to sell matches on the street, who suffers both her father's abuse and society's neglect, ultimately dying alone on New Year's Eve in a story set in the first half of the 19th century. Andersen romanticises the image of the child, employing strategies of deception and euphemism at the tale's conclusion: he claims that the girl, smiling, has gone to a better and more beautiful world—a narrative device that serves as a form of “indulgence” for the adults who ignored her suffering.

Drawing on Max Lüthi's literary theory, this story can be classified as an *anti-fairy tale*, as it lacks a conventional happy ending and instead culminates in the child's death. Notably, while the little match girl is deemed worthless by society, *The Emperor's New Clothes* (1837) presents a contrasting image of childhood.

In this tale, the child figure occupies a higher social status and even plays a political role: whereas adults hesitate to acknowledge that “the emperor has no clothes,” they feel safe to accept the truth only after the boy speaks out. Thus, Andersen offers two distinct portrayals of childhood—one social, the other political. In the social sphere, adults fail to recognise the child’s perspective within a child-centric context; yet, when a child fits into an adult-centric framework, they readily attribute significance to their words.

Fyodor M. Dostœvsky, too, engaged with themes of child poverty in his fairy tale *The Beggar Boy at Christ’s Christmas Tree* (1876), which was inspired by *The Little Match Girl*. His story depicts not only homeless children but also struggling families and single mothers, offering a starkly realistic portrayal of life at the margins of Russian society in the late 19th century.

Through creative problem-solving activities based on *The Little Match Girl*, we demonstrate how students can be encouraged to engage more deeply with the text and to approach its moral dilemmas with ethical reflection. We propose expanding the analysis of Andersen’s tale by juxtaposing it with Dostœvsky’s *The Beggar Boy at Christ’s Christmas Tree*, a comparison that fosters complex cognitive processes such as critical thinking, evaluation, and actualisation.

Dostœvsky wrote in *A Writer’s Diary* (1876): “They always say that reality is boring, monotonous; in order to amuse themselves, they take refuge in art, in fantasy, they read novels. For me, the opposite is true: what is more fantastic and more surprising than reality?” May this depth of the human soul inspire each of us to do something good today. Or, as Anne

Frank wrote in her *Diary*, in an entry from the 26th of March, 1944—titled *Give* and based on one of her grandmother's favourite sayings, which echoes the messages of Andersen, Dostoevsky, and universal human and children's rights: "How wonderful it is that no one has to wait, but can start to gradually change the world today!"

ROSJA I ROSJANIE W TWÓRCZOŚCI KAZIMIERY IŁAKOWICZÓWNY

Andrzej Borkowski

Uniwersytet w Siedlcach, Polska

Referat skupia się na obecność Rosji i Rosjan w dziełach poetyckich i prozatorskich Kazimiery Iłakowiczówny, wybitnej polskiej pisarki ubiegłego stulecia. Badania dotyczą przede wszystkim wspomnień oraz utworów poetyckich unaoczniających kwestię relacji polsko-rosyjskich, w tym kwestie stosunku do władzy, religii czy polityki. Twórczość Iłakowiczówny dotyka także bolesnych epizodów w historii Polski i Rosji, m.in. problemów Katynia, a także procesów obywateli polskich w Związku Radzieckim.

FIGHTING THE ONLINE WAR:
RUSSIAN NATIONALIST COLLECTIVE WRITING
AND THE MYTH OF STALINGRAD

Ian Garner

Instytut Pileckiego, Polska

This study is part of a broader project on Russian far-right online collective memory and the emergence of meta-modern fascism in today's Russian Federation. This paper explores memory of the Battle of Stalingrad, a pivotal moment in Second World War and which is a cornerstone of Vladimir Putin's nationalist mythology. It explores an early manifestation of co-created meta-modern fascism by examining how participants of an Russian-language online community in the early 2010s perpetuated and reinterpreted war myth through science fiction and alternate history narratives at a grassroots level by co-writing literary texts. "Myth" is defined here as a symbolic narrative that shapes collective memory and identity, through science fiction and alternate history narratives. Writers, driven by nationalist and pro-Soviet sentiments, were informed by Soviet-era literary traditions and modern sociopolitical concerns. Engaging in a collaborative process of memory-making, they merged historical fiction with futuristic elements such as time travel to craft stories where the annihilation and resurrection encoded in the Stalingrad myth solve present-day moral and political crises. By conducting a Critical Discourse Analysis of forum postings and demonstrating how the resultant discourses are present in three key works, the study outlines the norms of the forum's discourse community to show how

these narratives foster a mythic understanding of Stalingrad, transforming it into a timeless and universal battle against purported Western immorality. These stories not only glorify the Soviet past but also serve as ideological tools that both reflect and anticipate Russian state propaganda of the 2020s, suggesting the participatory nature of national identity shaping through mythmaking online—and the crucial role that war played in grassroots nationalist narratives in the 2010s.

MISJA ROSJI
W KONCEPCJI FIODORA DOSTOJEWSKIEGO.
FILOZOFIA SPRZECZNOŚCI?

Anna Gębalska-Berekets

*Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie,
Polska*

Dostojewski był człowiekiem sprzeczności. Z jednej strony dumny z bycia Rosjaninem i potęgi swojego kraju, z drugiej zaś wyrażał niechęć do władzy carskiej w ramach działalności w Kole Pietraszewskiego. Od lat 60-tych XIX wieku pisarz stał się jednym ze zwolenników idei *poczwiennictwa* rozumianego jako jedyna słuszna droga rozwoju społeczeństwa rosyjskiego związana z prawosławiem. Tu, zdaniem niektórych badaczy, prozaik jawi się jako „postromantyczny konserwatysta”, który traktuje państwo jako organizm, który powinien wzrastać, czerpiąc siłę i wartość z „narodowej gleby”. Dostojewski, ukształtowany w duchu ruchu pansławistycznego, pielęgnował ideę solidarności rasy słowiańskiej, wskazując na Rosję jako państwo

odpowiedzialne za urzeczywistnienie tej misji wszechwładzy — w przeciwieństwie do Zachodu jako centrum upadku wartości i tradycji. Jak zmieniał się światopogląd pisarza wobec polityki? Gdzie tkwi kwestia odpowiedzialności za poszanowanie wartości i tradycji? Filozofia Dostojewskiego, podobnie jak on sam, pełna jest sprzeczności, choć sama jego twórczość, jak pisał Andrzej Walicki, „była nieustannym poszukiwaniem ocalenia Rosji”.

ONI VERSUS KLIN.

PRASOWA RECEPCJA PIERWSZEJ CZĘŚCI „SZKICÓW”
JULIANA KALISZEWSKIEGO

Wiktoria Godlewska

Uniwersytet Warszawski, Polska

Celem wystąpienia jest przedstawienie problematyki recepcji pierwszej części *Szkiców* (wyd. w latach 1868–1870) Juliana Kaliszewskiego (Klina) na tle ówczesnych dyskursów polemicznych „młodej” i „starej” prasy, których istotę podkreśla szczególnie moment dziejowy kultury polskiej, tzn. „noc postyczniowa” (określenie J.W. Borejszy), oznaczająca zaostrzenie cenzury oraz inne dotkliwe strategie represyjne rosyjskiego zaborcy. Odciskały one piętno na stanie świadomości społecznej, ulegającej w sytuacji niewoli stopniowemu rozpadowi oraz pozbawionej dotychczasowego fundamentu zbudowanego na ideałach romantyzmu. Na łamach prasy (jedynej dostępnej trybuny debaty publicznej) polemiki o kierunek myśli narodowej i niepodległościowej przybierały formę „dyskursów zastępczych” (T. Budrewicz),

spośród których dziś rozpoznajemy dominanty tematyczne, takie jak spór o poezję, materializm/idealizm oraz o romantyzm. Te wątki problemowe ujawniały się również w recenzjach pierwszej serii *Szkiców* Kaliszewskiego. Prześledzenie recepcji wskazanego zbioru autora pozwala dostrzec, że tym, co w czasie tak kluczowych przemian światopoglądowych przesądzało o „odrzućeniu” jego twórczości przez współczesne środowisko literackie, był konflikt ideologiczny. Okazuje się, że obawy współczesnych, wzbudzone przez konkretne jakości tekstów Kaliszewskiego, były ściśle związane z budowaniem i próbą zachowania narodowej świadomości i tożsamości w sytuacji niewoli, a ściślej — z konstruktami światopoglądowymi wspierającymi te procesy. Społeczne nastroje organizowała i modulowała natomiast nie tylko polityka władz carskich wobec Polaków, lecz także każdorazowa zmiana na politycznej mapie Europy, w której pokładano nadzieję na przeobrażenie sytuacji kraju.

SPOSÓB DEFORMACJI RZECZYWISTOŚCI
W POWIEŚCI MICHAŁA BUŁHAKOWA
„MISTRZ I MAŁGORZATA”
— ZARYS ZAGADNIENIA
I PRZYCZYNEK DO DYSKUSJI

Dawid Górny

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Powieść *Mistrz i Małgorzata* Michała Bułhakowa to jedno z najważniejszych dzieł literatury XX wieku, w którym

rzeczywistość ulega licznym deformacjom, podważając stabilne granice pomiędzy realnym a fantastycznym. Celem niniejszego referatu jest analiza mechanizmów deformacji rzeczywistości w powieści oraz ich funkcji w jej strukturze.

Główne sposoby przekształcania rzeczywistości w utworze to groteska, satyra oraz elementy fantastyczne, które wprowadzają dysonans między znanym światem a nadprzyrodzonymi wydarzeniami. Woland i jego świta ingerują w radziecką codzienność, ujawniając jej absurdy i hipokryzję. Przekształcenia te mają zarówno wymiar krytyczny, ukazując opresyjność systemu totalitarnego, jak i metafizyczny, podkreślając istnienie sił wykraczających poza materialistyczną wizję świata.

W referacie zostanie podjęta próba interpretacji funkcji deformacji rzeczywistości w powieści na podstawie rozlicznych analiz literaturoznawczych. Rozważone zostaną zarówno estetyczne, jak i ideologiczne konsekwencje tych przekształceń, a także ich wpływ na percepcję czytelnika.

Deformacja rzeczywistości w *Mistrzu i Małgorzacie* okazuje się narzędziem wielowymiarowym: pozwala na ukazanie sprzeczności społecznych, stawia pytania o naturę dobra i zła oraz zmusza odbiorcę do refleksji nad granicami rzeczywistości. Analiza tego zjawiska pozwala lepiej zrozumieć artystyczną i filozoficzną głębię powieści Bułhakowa.

HISTORIA W ODWROCIE? PUSSY RIOT, CARYCA KATARZYNA I KOBIECE CIAŁO W Dyskursach Władzy

Leon Jachimiak

Uniwersytet Łódzki, Polska

Dramaturgia Jolanty Janiczak stanowi głos w dyskusji nad mechanizmami władzy, historiografii i tożsamości płciowej. W proponowanym referacie autor skupi się na analizie dramatu *Caryca Katarzyna* (2013), badając go w kontekście interseksyjnej krytyki feministycznej. W tym celu przeanalizowane zostaną strategie, które służą Janiczak do dekonstrukcji zarówno mitu Carycy Katarzyny, jak i samej narracji historycznej. Główna teza zakłada, że dramat ten nie tylko reinterpretuje historię Katarzyny II, lecz także ujawnia biopolityczne mechanizmy kontroli kobiecego ciała i jego reprezentacji w kulturze, wpisując się zarazem w szeroki kontekst politycznych napięć w Rosji po 2012 roku. Wyniki badania wskazują, że dramat Janiczak proponuje alternatywną przeciw-historyczną narrację, w której historia nie jest tylko zapisem przeszłości, ale staje się przestrzenią walki o kontrolę nad tożsamością i cielesnością jednostek. Wykorzystany przez dramatopisarkę kostium historyczny pozwala na manipulację czasem i przestrzenią, a z pomocą strategii „chronolażu” ujawnia strukturalną mizoginię i wielowiekowe schematy dyskryminacji kobiet. Janiczak za pomocą mikroherstorii w sposób intertekstualny nawiązuje do form oporu wobec autorytarnej władzy, zwłaszcza w kontekście radykalizacji polityki wobec ruchów feministycznych, queerowych

i artystycznych, czego przejawem były chociażby represje skierowane wobec uczestniczek performansu grupy Pussy Riot w Soborze Chrystusa Zbawiciela w Moskwie (2012). Podjęta w *Carycy Katarzynie* dekonstrukcja mechanizmu seksualizacji ciała kobiecego jest analogiczna do wykorzystanych w procesie sądowym członkiń grupy strategii (uprzedmiotawiające komentarze, odniesienia do cielesności i ról społecznych), mających na celu dyskredytację politycznych działań podejmowanych przez aktywistki.

POEZJA W CIENIU CENZURY.

BORYS RYŻY I NARRACJA O PRZESZŁOŚCI

Maja Kaczkowska

Uniwersytet Jagielloński, Polska

Borys Ryży (1974–2001), nazywany „ostatnim sowieckim poetą”, w swojej twórczości ukazywał rzeczywistość postsowieckiego Jekaterynburga oraz jego peryferii, naznaczoną przemianami ustrojowymi i wpływem władzy na społeczeństwo. Choć w jego poezji nie występuje wyraźnie kontestacyjna postawa wobec ustroju, widać w niej mechanizmy życia w ZSRR oraz cechy mentalności jednostki w ówczesnym systemie. We wrześniu 2024 roku do rosyjskich kin miał trafić film Siemiona Sierzina pt. *Ryży*, poświęcony życiu poety. Ministerstwo Kultury

Federacji Rosyjskiej niespodziewanie odebrało jednak pozwolenie na dystrybucję filmu, nie podając uzasadnienia, mimo że początkowo projekt ten otrzymał instytucjonalne wsparcie.

Niniejszy referat analizuje, jakiego znaczenia nabiera postać oraz twórczość Borysa Ryżego w kontekście współczesnej sytuacji politycznej w Rosji. Podejmuje on również refleksję na temat roli państwa w zarządzaniu pamięcią o artystach oraz funkcji cenzury jako narzędzia kontroli narracji o przeszłości.

«ВВЕДЕНИЕ В ГИСТОРИЮ ЕВРОПЕЙСКУЮ»
ГАВРИИЛА БУЖИНСКОГО:
ИСТОРИЯ ОДНОГО ТЕКСТА
В ПОЛИТИЧЕСКОМ КОНТЕКСТЕ

Daniel Katscher

Universität Wien, Österreich

Введение в историю европейскую является первым обширным произведением по истории, изданным в России. Текст представляет собой, как это часто бывало в XVIII веке, перевод тогда уже известной книги из Западной Европы.

Кроме лингвистических факторов текста, особо интересна история его генезиса, начинающаяся с Петра I. Он остро нуждался в научной литературе к разным темам, чтобы можно было обучать новую элиту, т.е. военачальников, политиков, администраторов, а также техников и ученых; чаще всего из рядов дворянских.

Поскольку в тогдашней России не было достаточных знаний, попросту массово переводились западноевропейские произведения из названных областей.

Основой *Введения в историю европейскую* послужила книга *Einleitung zu der Historie der vornehmsten Reiche und Staate, so itziger Zeit in Europa sich befinden* (*Введение в историю знатнейших империй и государств, находящихся в Европе на данный момент*) немецкого ученого Самуэль Пуфендорф. Переводчиком Петр назначил украинца Гавриила Бужинского, который уже доказал свою красноречивость в разных проповедях.

В ходе перевода Бужинский пытался подстроить текст под российские реалии и отредактировал текст, чтобы тот не раздосадовал читателей, в т.ч. самого царя. Однако, эта попытка не удалась. Монарх, зная немецкий оригинал текста, сразу же заметил льстивость перевода и настаивал на точном переводе. Царь не только знал этот труд, но и высоко его ценил, что видно из того, что Петр не только выбрал «Введение» в качестве учебника по истории для царевича Алексея Петровича, а также в своем заключении к *Разсуждению о шведской войне* Шафирова высказал свое мнение к *Ведению в историю*, называя Пуфендорфа славным историком.

Кроме этих фактов, особое внимание заслужит дальнейшая история текста: Пришедши к власти, Императрица Анна Иоанновна велела изъять все экземпляры книги из-за охульных высказываний, сделанных в ней о своем отце, Иване V. Против Бужинского было возбуждено дело в Преображенском приказе, и ему пришлось объясниться и оправдываться. До реабилитации и снятия запрета на книгу в 1743 году Бужинский не дожил.

ROSYJSKIE ŚRODOWISKA LITERACKIE WOBEĆ WOJNY ROSYJSKO-UKRAIŃSKIEJ PO 2022 R.

Michał Kolakowski

Uniwersytet Warszawski, Polska

Trwająca od 2022 roku pełnoskalowa wojna rosyjsko-ukraińska w radykalny sposób wpłynęła na funkcjonowanie rosyjskiego środowiska literackiego, przyczyniając się do zwiększenia jego polaryzacji oraz intensyfikacji kontroli państwa nad działalnością artystyczną. Literatura rosyjska stała się przestrzenią intensywnej walki ideologicznej, w której twórczość może zarówno stać się instrumentem legitymizacji reżimu, jak i stanowić akt oporu wobec władzy. Pisarze tacy jak Zachar Prilepin czy Siergiej Łukjanienko w otwarty sposób poparli wszczętą przez Rosję inwazję, wpisując się w nurt tzw. Z-literatury — twórczości uzasadniającej politykę władz Federacji Rosyjskiej. Literaci należący do tego kręgu mogą liczyć na wsparcie instytucji państwowych w postaci promocji ich działalności w mediach czy uprzywilejowany dostęp do rynku wydawniczego. Część rosyjskiego środowiska literackiego wybrała jednak potępienie wojny, co dla wielu autorów oznaczało konieczność emigracji zewnętrznej lub wewnętrznej. Do grona twórców, którzy opuścili Rosję z obawy przed represjami, należą Dmitrij Bykow, Boris Akunin czy Ludmiła Ulicka, którzy kontynuują działalność literacką poza granicami kraju. Natomiast sceptycznie nastawieni do polityki Kremla pisarze pozostający w Rosji często

ograniczają swoją aktywność lub stosują strategie unikowe, starając się omijać bezpośrednie odniesienia do konfliktu. Referat będzie stanowić próbę podsumowania ideologicznych i aksjologicznych sporów toczonych przez rosyjskich literatów. Analizie poddane zostaną także mechanizmy cenzury, które w ostatnich latach uległy znacznemu zaostrzeniu.

KOLONIALNE PRAKTYKI WŁADZY A LITERATURA:
PRZYMUSOWE PRZESIEDLENIA
DZIECI UKRAIŃSKICH
JAKO KONTYNUACJA
IMPERIALNYCH NARRACJI

Aleksandra Konopka

Uniwersytet Warszawski, Polska

Przymusowe przesiedlenia dzieci ukraińskich przez Rosję, stanowiące jedno z najbardziej drastycznych narzędzi kontroli nad ludnością okupowanych terytoriów, wpisują się w długą tradycję imperialnych praktyk asymilacyjnych i biopolitycznych. W swoim referacie analizuję, w jaki sposób literatura rosyjska i sowiecka budowała narracje uzasadniające tego rodzaju działania — od dziewiętnastowiecznych koncepcji „cywilizacyjnej misji” po sowieckie opowieści o „reedukacji” dzieci z terenów podbitych. Równocześnie przyglądam się współczesnym ukraińskim i polskim literackim oraz publicystycznym reakcjom na politykę przymusowych deportacji, ukazując ich dekolonizacyjny potencjał. Szczególną uwagę poświęcam dekonstrukcji

rosyjskich narracji w literaturze ukraińskiej, która ukazuje losy deportowanych dzieci jako część systemowej polityki kulturowego ludobójstwa. Referat wpisuje się w nurt postkolonialnych badań nad literaturą i jej rolę w kształtowaniu oraz podważaniu politycznych metanarracji.

ЧИНОВНИК ИЗ МАЙБАХА ПУЛЬМАН.

АНАЛИЗ РОМАНА ЯНЫ ВАГНЕР «ТОННЕЛЬ»

Michael Kuhn

Uniwersytet Jagielloński, Polska

Яна Вагнер (род. 1973) — автор романов *Вонгозеро* (2011), *Живые люди* (2013) и *Кто не спрятался* (2017) — остаётся одним из парадоксальных явлений в современной русской литературе. Несмотря на читательский успех, переводы на иностранные языки и популярную экранизацию (сериал *Эпидемия*, 2019–2022), её творчество по-прежнему остаётся на периферии академического дискурса. Вероятно, основная причина слабого интереса со стороны литературоведов кроется в жанровой природе её произведений. Согласно данной логике тексты Вагнер следуют определённым шаблонам и ориентированы прежде всего на развлекательную функцию. Однако в действительности романы московской писательницы демонстрируют жанровую гибридность, находясь на стыке массовой и элитарной литературы.

Мастерски сочетая элементы романа-катастрофы, детектива и триллера, Вагнер создаёт не просто увлекательные сюжеты, но и предлагает читателю глубокую экзистенциальную рефлексию. Её персонажи часто оказываются в экстремальных ситуациях, требующих сложного морального выбора. Не стал исключением и четвёртый роман писательницы — *Тоннель* (2024), в котором несколько сотен человек оказываются запертыми в длинном автомобильном тоннеле под Москвой-рекой. В ожидании спасения героям приходится не только бороться за физическое выживание, но и пройти испытание на человечность. Особое место среди них занимает фигура высокопоставленного столичного чиновника. Настоящий доклад посвящён анализу образа этого влиятельного московского чиновника, чьё изображение содержит элементы тонкой политической сатиры, скрытой под жанровой фабулой. Исследование строится в три этапа: сначала мы рассмотрим символическое значение его бронированного лимузина Майбах Пулман; затем проанализируем перцепцию персонажа разными группами — его подчинёнными (ассистенткой, телохранителем и водителем) и случайными попутчиками по несчастью; в заключении будут суммированы наблюдения и выявлена авторская позиция к данному персонажу.

РЕВОЛЮЦИЯ VS БУНТ:
ДВА ВЛАСТНЫХ ДИСКУРСА
О НОЯБРЬСКОМ ВОССТАНИИ

Aliona Kuts

Tartu Ülikool, Eesti

1. После начала Ноябрьского восстания в Польше на территории Российской империи неожиданно для Петербурга оказалось два правительства: имперское в Петербурге и революционное в Варшаве, образованное 3 декабря 1830 г. Каждое из них должно было объяснить своим подданным смысл происходящих событий.

2. Российское правительство транслирует свою позицию через самую распространенную ежедневную популярную газету «Северная пчела», которая издавалась частными редакторами Ф.В. Булгариным, а с 1831 г. также Н.И. Гречем. Это была единственная в России частная газета, имевшая право печатать политические известия. Она занимала провластную позицию: события в Варшаве — это бунт неблагодарных подданных императора, попавших под влияние «западных подстрекателей».

3. Вместе с тем, для имперского дискурса характерна определенная двойственность: с одной стороны, Николай I призывает не ненавидеть братьев-поляков, с другой — понимает необходимость объяснить, почему российская власть не смогла быстро подавить восстание и оно

переросло в войну. «Северная пчела» публикует царские манифесты, снабжая их кратким пересказом основных положений, отчеты о победах русского оружия и статьи о победоносной русской армии, которая со дня на день освободит «заблудших» поляков (война, напомним, продолжалась 10 месяцев), а также — очевидно, как ответ на польскую романтическую поэзию — многочисленные примеры официозных патриотических стихов анонимных авторов.

4. Польское революционное правительство имело гораздо более широкий диапазон изданий, транслировавших его позицию. Из 39 газет, появившихся на территории Царства Польского в период 1830–31 г., мы остановимся на самой распространенной варшавской «Nowa Polska», среди редакторов которой были ключевые фигуры эпохи: Йоахим Лелевель, Петр Высоцки, Мауриций Мохнацки и др.

5. На страницах «Nowa Polska» восстание трактуется как революция во имя свободы. Публикуются революционные материалы, отчеты заседаний нового польского правительства, возвышенные призывы к народу и воззвания к иностранным державам (и отчасти к жителям Российской империи). Транслируется мессианская идея о Польше как спасительнице всех угнетенных народов. Печатаются стихотворения Северина Гоцинского, посвященные борьбе за свободу.

6. Следуя за развитием обоих дискурсов, мы рассмотрим взаимозависимость и взаимодействия между польской и российской литературой и властью.

ПАМЯТЬ И ОБРАЗЫ ВЛАСТИ В РУССКОЙ УТОПИИ / АНТИУТОПИИ

Boris Lanin

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Дистопии стали популярными в русской литературе XX века, и с тех пор занимают видное место в литературном процессе. Подчеркиваются важнейшие жанровые признаки: образ псевдокарнавала, ситуация «чрезвычайного положения», память и цитатность, активность дистопического героя. Эстетическое начало в массовой литературной дистопии уступило политическому и социологическому. Начало этому было положено в романе *Мы*, неслучайно появившемся одновременно с теорией монтажа, обоснованной Сергеем Эйзенштейном. Особенности представления диктатора и различных инструментов политического перформанса в романе во многом предвосхитили театрализацию политического процесса на целый век.

RADZIECCY INŻYNIEROWIE W KRAKOWIE.
MECHANIZM MIMETYCZNY
W „POCZĄTKU OPOWIEŚCI”
MARIANA BRANDYSA

Michał Łużański

Uniwersytet Jagielloński, Polska

Wydana po raz pierwszy w 1952 roku powieść *Początek opowieści* Mariana Brandysa jest jednym z najważniejszych przykładów utworów polskiego socrealizmu opowiadających o procesie powstawania Nowej Huty. Referat stanowi interpretację jednego z wątków tej powieści, jakim jest obecność postaci radzieckich inżynierów planujących budowę kombinatu. Zjawisko władzy analizowane jest poprzez sygnalizowany w powieści mechanizm naśladownictwa naukowców (w skali mikro), a także osiągnięć techniczno-gospodarczych Związku Radzieckiego (w skali makro). Prześledzenie funkcji omawianych postaci pozwala na dostrzeżenie wielowymiarowości zagadnienia władzy w literaturze polskiego realizmu socjalistycznego.

POLITYCZNE METANARRACJE.
NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH DZIEŁ
POLSKICH PISARZY XIX WIEKU

Kamil Jan Margielewicz

*Uniwersytet Śląski w Katowicach
✉ Akademia Górnośląska im. Wojciecha Korfańskiego
w Katowicach, Polska*

Podczas wystąpienia zostaną zaprezentowane niektóre aspekty dotyczące wyszczególnionych politycznych metanarracji obecnych w wybranych dziełach polskich pisarzy XIX wieku. Autor skłania się ku takiej tematyce z uwagi na konieczność ukazania pewnej niedostrzeganej dotychczas szerzej problematyki, jaką stanowi przebijanie się swego rodzaju elementów metanarracyjnych w omawianych utworach. Trzonem wystąpienia będzie wyszczególnienie z wybranych dzieł kontekstu (zakamuflowanego) owych metanarracji wraz z zarysem historycznym, uwzględniając polityczne ukierunkowanie, mające miejsce we współczesnym XIX wiecznym krajobrazie geopolitycznym, a także — szerzej — czasach, w których żyli autorzy. Referat skupia się głównie na Adamie Mickiewiczu, Juliuszu Słowackim oraz, przede wszystkim, Józefie Wybickim. Na wybranym materiale literackim autor ukazuje wspomniany przekaz (czasem zakamuflowany lub niełatwy do zlokalizowania i zinterpretowania), ukazując zarówno ogólną metanarrację, jak i jej rolę. W końcowych zdaniach omawia ponadto ww. elementy na podstawie autorów, którzy nie są szczególnie znani i popularni w polskim dyskursie literackim oraz historiograficznym.

“UNFATHOMABLE DEPTH OF COSMOS”:
THE IMAGE OF POWER, VISION OF THE FUTURE,
AND SOCIAL CRITICISM IN “INHABITED ISLAND”
BY ARKADY AND BORIS STRUGATSKY

Antonina Mazurek

Uniwersytet Warszawski, Polska

Although it should not be taken at face value, literature can still be considered a form of reflection of reality. Cognisant of that, this essay aims to offer a study of selected themes of influence of history in the novel *Inhabited Island* by the Strugatsky brothers. The science fiction novel is placed in a historical context, based on the monographs of Richard Pipes. *Inhabited Island* was written in the same year that the first human stepped on the Moon and Americans seemed to have won the space race, however, the Reagan “Star Wars” Strategic Defense Initiative was still nowhere near happening, and this essay is an attempt to account for the peculiar fears of societies at that time.

The construction of the image of power is analysed, and the Secondary World of the novel is interpreted as a complex metaphor for Strugatskys’ reality. It is considered as a part of the tradition of literature, as a medium for social commentary, and veiled criticism of oppressive regimes. What is more, the vision of the future presented in this novel is considered with the Cold War and the arms race as a necessary background. The analysis relies on close reading. This essay is the result of initial research conducted as part of an MA project about Soviet and American science fiction and its images of the future.

TOPOS STARCIA SIŁ DOBRA (PRAWOSŁAWIE)
Z SIŁAMI ZŁA W TEKSTACH PERIODYKÓW
POLSKIEGO AUTOKEFALICZNEGO
KOŚCIOŁA PRAWOSŁAWNEGO

Jan Morawicki

Uniwersytet Łódzki, Polska

W trakcie badania autor analizuje teksty, które zostały opublikowane w periodykach PAKP w okresie 1989–2015. Korzystając z optyki badawczej przyjętej w literaturoznawstwie, autor zwraca uwagę na stabilne i niezależne od kwestii tematycznych i gatunkowych elementy. Topos starcia sił dobra (prawosławie) z siłami zła odnosi się do zjawisk i charakterystyk, które mogą być rozumiane w różnorodny sposób w zależności od historycznego, politycznego lub religijno-filozoficznego kontekstu — przykładowo mogą to być władcy i rządzący, organizacje kościelne, armie lub idee itp. Prawosławie i prawosławni w analizowanych tekstach to nie tylko wyznawcy określonej doktryny religijnej, lecz także członkowie grup etnicznych oraz całe państwa kontekstowo związane z prawosławiem. Na podstawie swoich rozważań autor dochodzi do wniosku, iż topos starcia sił dobra (prawosławie) z siłami zła odpowiada za konstruowanie swoistego wizerunku PAKP: 1) prawosławni w Polsce i poza jej granicami w różnych okresach byli poddawani różnorodnym atakom (fizycznym i ideologicznym); przeciwko prawosławnym prowadzono liczne wojny; 2) prawosławni muszą stawiać opór siłom, które symbolicznie wiążą się z geograficznym i aksjologicznym obszarem cywilizacji zachodniej, której przedstawiciele w różnych epokach i na różne sposoby próbują podporządkować sobie prawosławnych.

PODRÓŻ PETERSBURGA DO REWOLUCJI
— WPŁYW ALEKSANDRA RADISZCZEWA
NA ROSYJSKĄ MYŚL POLITYCZNĄ

Paweł Raczkowski

Uniwersytet Warszawski, Polska

Aleksander Nikołajewicz Radiszczew, pisarz i myśliciel XVIII wieku, stał się symbolem sprzeciwu wobec porządku społeczno-politycznego Rosji. Jego najpopularniejsze dzieło, *Podróż z Petersburga do Moskwy*, nie była jedynie relacją z drogi, lecz przenikliwym traktatem ukazującym ciemne oblicze carskiej rzeczywistości — despotyzm, bezduszość biurokracji oraz nieludzkie cierpienie chłopów. Używając konwencji podróży sentymentalnej, Radiszczew nie tyle opisywał trasę, ile tworzył przestrzeń refleksji nad uciskiem i niesprawiedliwością. Dzieło, choć inspirowane zachodnią literaturą, miało charakter wybitnie rosyjski — nie tylko pod względem tematyki, ale i odwagi w konfrontacji z władzą. Cesarzowa Katarzyna II, dostrzegając w nim niebezpieczeństwo, uznała autora za „buntownika gorszego od Pugaczowa”. Jego krytyka pańszczyzny, cenzury i nierówności społecznych przekroczyła granice literatury, stając się fundamentem przyszłych politycznych metanarracji. Buntownicze idee Radiszczewa z *Podróży...* czy z *Ody do wolności* były podstawą budowy ruchu radiszczewców, a samego autora, choć ten nigdy *de facto* do rewolucji nie dążył, nazywano mianem „Pierwszego rosyjskiego rewolucjonisty” i często wyciągano na sztandar barykad. W niniejszym referacie postaram się przedstawić wpływ Radiszczewa na ruch rewolucyjny w Rosji i nie tylko.

WŁADZA JAKO NARZĘDZIE REALIZACJI UTOPII SOWIECKIEJ W TWÓRCZOŚCI SERGIUSZA PIASECKIEGO

Adam Raszewski

*Akademia Nauk Stosowanych im. ks. Jerzego Popiełuszki
w Grudziądzu, Polska*

Zakres referatu wpisuje się w dwa punkty tematyczne konferencji: 1. *Aksjologiczne, epistemologiczne i estetyczne wymiary dzieła literackiego a struktury władzy i biopolityka* oraz 2. *Literackie de/konstrukcje władzy*. Autor w swym wystąpieniu bada problematykę władzy w utworach Sergiusza Piaseckiego. Koncentruje się na obrazie władzy jako narzędzia mającego służyć realizacji utopii sowieckiej. Omawia zarówno funkcję i cele owej *potestas*, jak również jej wyróżniki charakterystyczne dla bolszewickiego świata. Analiza prowadzona jest na płaszczyźnie politycznej (utopia, dezindywidualizacja), etycznej (stosunek do dobra i zła, nieumiejętność rozpoznania obu kategorii) i językowej (utrwalone konstrukcje językowe). Reżimy totalitarne stanowią formę ideokracji, dlatego niezbędne jest również nawiązanie do ideologii radzieckiego komunizmu. Wydaje się to zasadne zarówno w odniesieniu do koncepcji człowieka sowieckiego, jak i znaczenia władzy w państwie chłopów i robotników. Prelegent skupia się na takich symptomach podatności na władzę, jak utrata wolnej woli, myślenie kolektywne i poddańczy stosunek do aparatu państwowego.

«POWRÓT POSŁA» Ю. НЕМЦЕВИЧА
И «ГОРЕ ОТ УМА» А. ГРИБОЕДОВА:
ИСТОРИЯ КУЛЬТУРНОГО ДИСТАНЦИРОВАНИЯ
В СОВЕТСКОМ И РОССИЙСКОМ
ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИИ

Tatyana Shakhmatova

(independent researcher)

Сходство комедии А.С. Грибоедова *Горе от ума* с малоизвестной в России пьесой Юлиана Немцевича *Возвращение депутата* (1791) редко становится предметом исследования. Есть несколько статей, посвященные вопросам соприкосновения художественной структуры пьес (Н. Петровский, С. Свердлина), или же указывающих на их сходство без конкретизации (Г. Ковалёв). Иногда исследователи вскользь отмечают, что сопоставление пьес *Горе от ума* и *Возвращение депутата* кажется более убедительным, чем, например, широко известный сравнительный анализ комедий Грибоедова и *Мизантропа* Мольера, произведенный А. Веселовским (Е. Двойченко-Маркова). Отсутствие русского перевода пьесы Немцевича лишь затрудняет изучение этого вопроса. Между тем доказательство знакомства Грибоедова с пьесой Немцевича позволило бы пересмотреть датировку *Горе от ума* (вероятно, начатого в 1813–1814 гг.), а также расширить представление о русско-польских контактах, предопределивших проникновение комплекса

западных идей на театральную сцену России. В докладе исследуется вопрос о процессе адаптации и осмысления «чужого» в советском и российском литературоведении на примере случая Немцевич–Грибоедов. Нередко подобная адаптация была обусловлена не только и не столько законами литературы, сколько внелитературными факторами (отношение к литературе-источнику влияния, цензура, политические настроения в конкретный период времени). Польскому литературному источнику главной российской комедии XIX века «повезло» в этом смысле больше других: как советское, так и впоследствии российское литературоведение всякий раз боролось с публикациями литературоведов на эту тему. Можно говорить о наличии критической полемики, которая до сих пор болезненно воспринимается российскими исследователями творчества Грибоедова.

DEUS EX MACHINA, CEREBRUM EX AUTOMATA.
STANISŁAW LEM
I MIKROROBOTYKA WOJEN PRZYSZŁOŚCI

Filip Świerczyński

Uniwersytet Warszawski, Polska

Chociaż w rozległym archipelagu twórczości Stanisława Lema (1921–2006) szeroko zakrojona próba namysłu, na poły *avant la lettre*, nad przestworem potencjałów rozwoju mikro- i nanotechnologii przebiega wielowektorowo, najjaskrawszych

manifestów jego myśli futurologicznej w tym zakresie trzeba upatrywać szczególnie w *Niezwykłym* (1964) i *Weapon Systems of The Twenty First Century or The Upside-down Evolution* (1984). Rozpatrując je komparatystycznie przez pryzmat Lemowskich starań w zakresie sondowania dróg rozwoju technologicznego, za ich wypadkową należy uznać imaginacyjny amalgamat, wyradzający się na styku dwu różnych, choć paralelnych koncepcji — mikrorobotyczną armię dyspersyjną, złożoną z maszyn samoreplikujących (*self-replicators*) i realizującą kognitywno-operacyjny paradygmat inteligencji roju (*swarm intelligence*).

Proponowany referat, czerpiąc ze studiów m.in. Roberta Freitas i Ralpa Merkle'a (2004) czy Tima Taylora i Alana Dorina (2020), przedsięwzięcie sobie za cel (1) ujednolicenie rozproszonej w pismach Lema koncepcji takiej armii, (2) przedstawienie jej operacyjno-technicznej specyfikacji oraz (3) rozważenie możliwości jej przyszłych hipotetycznych realizacji w oparciu o m.in. obecny stan badań nad maszynami samoreplikującymi. Pochodnym owocem prezentowanej analizy jest ponadto poświadczenie epistemologicznej wartości literatury *science fiction* jako przestrzeni-laboratorium sondowania przyszłości.

PODMIOT NIEPOŚLUSZNY:
KOBIECOŚĆ, WŁADZA
I GEST LITERACKIEGO OPORU

Anna Wardak

Uniwersytet Gdański, Polska

Wystąpienie podejmuje próbę analizy literatury jako przestrzeni performowania oporu wobec systemowych form władzy z perspektywy kobiecej podmiotowości. Przedmiotem refleksji są wybrane teksty literackie — *Opowieść podręcznej* Margaret Atwood, *Prawiek i inne czasy* Olgi Tokarczuk oraz *Cudzoziemka* Marii Kuncewiczowej — w których kobiecość zostaje przedstawiona nie jako esencja tożsamości, lecz jako figura polityczna, konstytuująca się w napięciu między ciałem a dyskursem, prawem a doświadczeniem.

Analiza opiera się na założeniu, że literatura nie tylko reprezentuje relacje władzy, ale uczestniczy w ich negocjowaniu — jest narzędziem transgresji i dekonstrukcji porządku normatywnego. Odwołując się do teorii Judith Butler, Giorgia Agambena i Michela Foucaulta, referat śledzi literackie strategie oporu: od subwersji języka po cielesny sprzeciw wobec biopolityki.

Celem wystąpienia jest ukazanie, jak literatura może funkcjonować jako mikropolityka nieposłuszeństwa — miejsce, w którym kobieta jako podmiot polityczny odzyskuje sprawczość poprzez akt pisania i czytania wbrew hegemonicznym narracjom.

COMPARATIVE ANALYSIS
OF MAXIM GORKY'S
LITERARY IMAGES OF LENIN AND STALIN

Paopak Wichien

Universität Wien, Österreich

Maxim Gorky is usually known to the public as a herald of socialist realism, propagated by Soviet authorities during the Stalin era, while at the same time being called an “apologist for executioners” by Solzhenitsyn in *The Gulag Archipelago*. However, his relationship with the regime and its leaders was far more complex than commonly assumed. His friendship with Lenin remained unstable, marked by alternating phases of ideological support and criticism. At the same time, Gorky alluded to Lenin in many of his works, such as his essay Vladimir Lenin, thus creating a literary image of him.

A critical question arises: did the different phases of his relationship with Lenin influence the image of Lenin that he created? If so, in what way was it affected?

On the other hand, Gorky's relationship with Stalin also played a crucial role in Soviet literature and was officially characterised as idyllic and friendly. Given this, it is worth exploring whether his portrayal of Stalin in several writings, aligned with the actual relationship between the two men or was shaped by external factors. Furthermore, how can such literary representations be framed within the theories of socialist literature?

The differences and similarities between these two literary images provide new insight into the portrayal of leaders in Soviet socialist realist literature, helping us understand the intersection of power and literature.

„KOSMOLOGIA DUCHA” EWALDA ILJENKOWA:
UTOPIJNY PROJEKT KOSMICZNEJ DESTRUKCJI

Mikołaj Winiarski

Uniwersytet Warszawski, Polska

Wystąpienie przedstawia tekst radzieckiego filozofa Ewalda Iljenkowa pt. *Kosmologia ducha* jako nieszablonowy przykład myśli utopijnej. Iljenkow spekuluje, że ludzkość, osiągnąwszy najwyższy stopień rozwoju technologicznego, musi wywołać nowy Wielki Wybuch, aby uniknąć scenariusza rozpadu wszechświata, w którym nie pozostanie żadna istota myśląca. Tylko w ten sposób myśl przestanie być przygodnym aspektem materii, ponieważ w świadomie wytworzonej katastrofie doprowadzi do odrodzenia świata. Warunkiem politycznym tego scenariusza jest urzeczywistnienie komunizmu, które umożliwi wytworzenie superinteligencji i ostateczne poświęcenie społeczeństwa.

Iljenkow wymyka się powszechnie przyjętym ramom teoretycznym myśli utopijnej z dwóch powodów. Po pierwsze, jego koncepcja zakłada, że ostateczny cel rozwoju ludzkości zawiera się w kosmicznej ofierze, dokonanej w akcie powstrzymania wzrostu entropii we wszechświecie. Po drugie, projekt filozoficzny Iljenkowa łączy ściśle materialistyczne założenia o statusie

myśli jako atrybutu materii z unikalnym spojrzeniem na teleologię historii. To inspirowane jest twórczością rosyjskich kosmistów, przede wszystkim Nikołaja Fiodorowa, z jego projektem wskrzeszenia umarłych i kolonizacji kosmosu.

Myślenie utopijne swoją najbardziej radykalną postać przybrało u autorów komunistycznych, w tym również radzieckich. Podejmuję tu sugestię Andrzeja Walickiego, że istnieją podobieństwa między świadomością utopijną a millenarystyczno-mesjanistyczną świadomością religijną. Jeżeli millenaryzm definiować jako terrestrializację idei zbawienia, to przykład idei filozoficznych Iljenkowa pokazuje, jak utopijność myśli komunistycznej, połączona z materialistyczną ontologią, z konieczności sprowadza eschatologię do ziemskiego wymiaru. Natomiast przez brak idei Królestwa Bożego na ziemi Iljenkow, idąc za Friedrichem Engelsem, stawia jako przedmiot chiliastycznie zorientowanej polityki problematykę śmierci ciepłej wszechświata.

BETWEEN APPROVAL AND RESTRICTION:
CENSORSHIP STRATEGIES
FOR SOVIET TRANSLATIONS
IN THE POLISH PEOPLE'S REPUBLIC

Anna Wiśniewska-Grabarczyk

Uniwersytet Łódzki, Polska

During the period of the Polish People's Republic (1944–1989), one of the censor's duties was to review books and, in simple terms, either approve or reject their publication. Between these two

extremes, there were also intermediate solutions, such as conditional approval or permission for publication with a limited circulation. Regardless of whether the decision was predetermined (and we know that it sometimes was), the censor would typically draft an evaluation report on the book, paying particular attention to its ideological correctness. At the end of most reports, there was a Reviewer's Conclusion, in which the censor would select the appropriate option—approve without changes/with modifications, deny approval, or allow publication with restrictions. My presentation will focus on selected censorship strategies applied between 1944 and 1990 to translations of Soviet publications submitted to the censorship office.

POMIĘDZY PAMIĘCIĄ A POLITYKĄ
— MEMUARY ALEKSIEJA MOTOROWA
WOBEC OFICJALNYCH NARRACJI HISTORYCZNYCH
W PODRĘCZNIKACH SZKOLNYCH

Maria Żukowska

Uniwersytet w Białymstoku, Polska

Wystąpienie poświęcone jest analizie relacji między indywidualną pamięcią literacką a oficjalną narracją historyczną na przykładzie twórczości Aleksieja Motorowa. Jego memuary — *Юные годы медбрата Паровозова* oraz *Преступление доктора Паровозова* — ukazują historię epoki późnosowieckiej i post-sowieckiej nie przez pryzmat wielkich wydarzeń, lecz z perspektywy codzienności lekarza. Osobiste doświadczenia zawodowe

i egzystencjalne Motorowa stają się narzędziem opisu systemowego kryzysu, a zarazem alternatywnym sposobem opowiadania o historii. Proponowana analiza uwzględnia porównanie wybranych fragmentów literackich z treściami obecnymi w rosyjskich podręcznikach historii. Celem jest ukazanie różnic pomiędzy indywidualną pamięcią literacką a oficjalną narracją historyczną, ukształtowaną w rosyjskich podręcznikach szkolnych. Zestawienie tych dwóch sposobów narracji pozwala prześledzić, jak literatura może pełnić funkcję krytyczną wobec mechanizmów władzy — rekonstruując historię „od dołu”, z perspektywy jednostki, która staje się nie tyle biernym obserwatorem, co świadkiem i uczestnikiem transformacji ustrojowej.

Referat wpisuje się w główne zagadnienia konferencji, w szczególności w obszar badań nad literacką dekonstrukcją władzy, biopolitycznym wymiarem narracji oraz polityką pamięci we współczesnej Rosji.

THE STUDENT SCIENTIFIC CIRCLE
OF COOPERATION AND DIALOGUE WITH THE EAST
(2014–2025)

OUR MONOGRAPHS

„SYBERIA I POLSKA — MIEJSCA WSPÓLNE W LITERATURZE I HISTORII”
RED. M. DĄBROWSKA, P. GŁUSZKOWSKI, M. WYRWA, M. ZWOLSKI
CENTRUM DIALOGU IM. JULIUSZA MIEROSZEWSKIEGO, MUZEUM PAMIĘCI SYBIRU, WUW
WARSZAWA — BIAŁYSTOK 2024

„LITERATURA A WŁADZA. DOŚWIADCZENIA POLSKIE I ROSYJSKIE”
RED. M. DĄBROWSKA, P. GŁUSZKOWSKI
SUB LUPA, WARSZAWA 2021

„LITERATURA I WŁADZA. ZWIĄZKI NA GRUNCIE ROSYJSKIM W XVIII–XXI WIEKU”
RED. M. DĄBROWSKA, P. GŁUSZKOWSKI, K. ROMAN-RAWSKA
INSTYTUT RUSYCYSTYKI UW, WARSZAWA 2017

OUR TRANSLATION

MARKS, MAKSYMILIAN, „ZAPISKI STARCA”
RED. P. GŁUSZKOWSKI, A. JASKÓLSKI, S. LEONCZYK
TŁUM. M. BIENIAS, M. KOŁAKOWSKI, M. MIĘTEK, M. WĄSOWSKI, M. WRÓBEL
WYDAWNICTWO NAUKOWE SCHOLAR, WARSZAWA 2021

OUR CONFERENCES

2025, 11–12.04
LITERATURA I WŁADZA W POLSCE I W ROSJI
/ LITERATURE & POWER IN POLAND AND IN RUSSIA | 5TH ED.

2024, 26.10
KINO POLSKIE A KINO ROSYJSKIE / POLISH & RUSSIAN CINEMAS | 1ST ED.

2024, 22–23.03
LITERATURA I WŁADZA W POLSCE I W ROSJI | 4TH ED.

2023, 29.05
LITERATURA I WŁADZA W POLSCE I W ROSJI | 3RD ED.

2023, 20–21.04
SYBERIA I POLSKA — MIEJSCA WSPÓLNE W LITERATURZE I HISTORII

2021, 17.05
KINEMATOGRAFIA EUROPY WSCHODNIEJ:
ASPEKTY HISTORYCZNE I KULTUROLOGICZNE | PRE-ED.

2019, 4–5.04
LITERATURA A WŁADZA. DOŚWIADCZENIA POLSKIE I ROSYJSKIE | 2ND ED.

2017, 17–18.05
LITERATURA I WŁADZA — ZWIĄZKI NA GRUNCIE ROSYJSKIM (XIX–XX WIEK) | 1ST ED.